

De vitaliteit van het Nederlandse bos in 1993

In 1993 is de vitaliteit van ons bos enigszins hersteld van de klap die het oplep in 1992. In 1993 bleek 25% van het bos tot de klassen weinig en niet vitaal te behoren, in 1992 was dit nog 35%. Hiermee is het niveau van 1991 (18%) echter nog niet bereikt.

Klassen

Om de gezondheidstoestand van bomen te bepalen wordt in alle

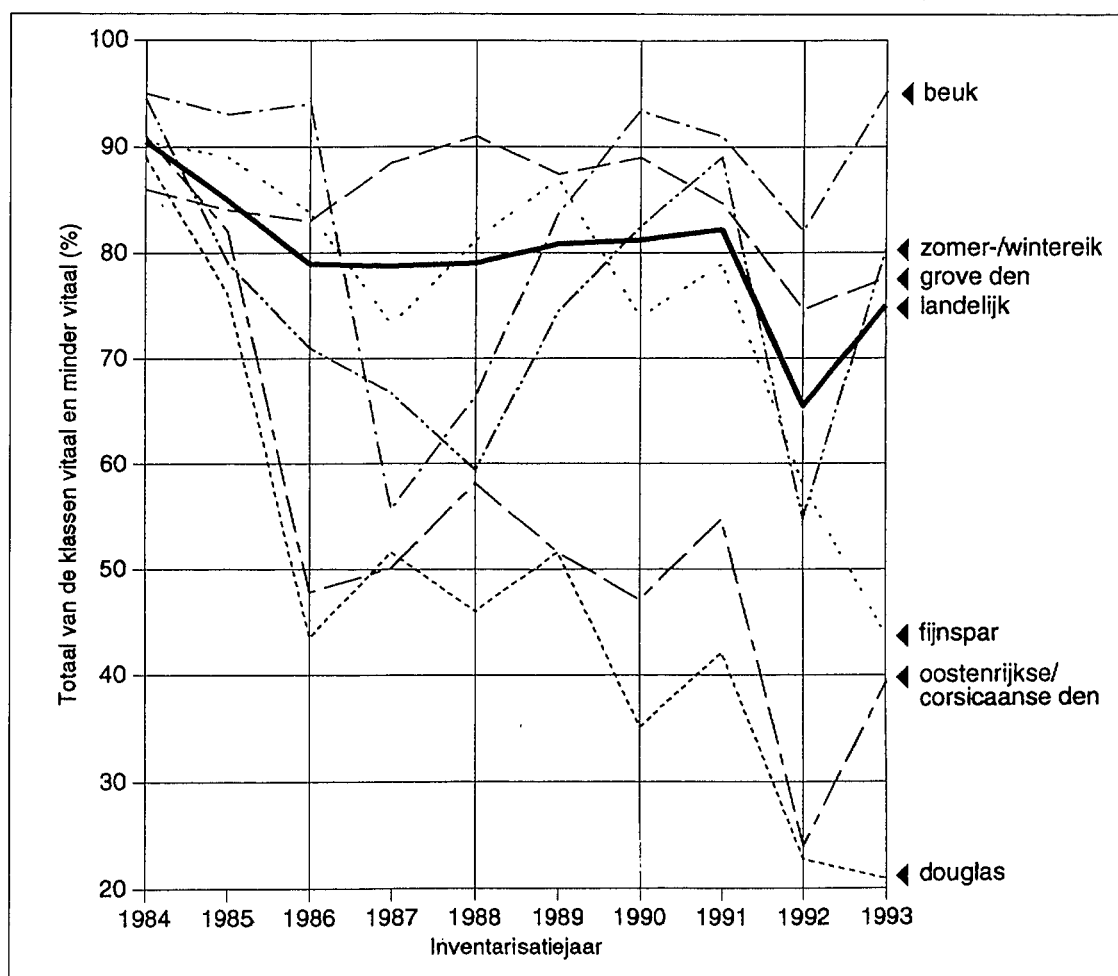
Europese landen dezelfde methode gehanteerd. Op grond van de mate van bladverlies en bladverkleuring worden de bomen ingedeeld in vier klassen, waarbij bladverlies zwaarder meetelt dan bladverkleuring. Globaal betekent dit dat 0-10% bladverlies vitaal wordt genoemd, 10-25% minder vitaal, 25-60% weinig vitaal en meer dan 60% niet vitaal. Bos dat behoort tot de klassen weinig en niet vitaal kan omschreven worden als zorgwek-

kend, wat overigens niet per definitie wil zeggen dat het al dood of bijna dood is.

Boomsorten

Uit het verloop van figuur 1 blijkt dat de loofboomsoorten in 1993 verbeterd zijn. Opmerkelijk was daarbij het forse herstel van de

■ *Figuur 1: Vitaliteitsontwikkeling van het Nederlandse bos in de periode 1984-1993; het landelijk gemiddelde en het beeld van een aantal belangrijke boomsoorten.*

zomer-/wintereik. De beuk blijft volgens deze methodiek sinds 1990 de meest vitale boomsoort van ons bos.

Anders is het met de naaldboomsoorten. In tegenstelling tot de grove den, Corsicaanse/Oostenrijkse den en Japanse lariks, zijn de douglas en fijnspar in 1993 niet hersteld, waarbij de laatstgenoemde zelfs verder verslechterd is.

Trends

Voor het eerst is nu, na 10 inventarisaties, gekeken of er statistisch significante trends aanwezig zijn in de cijferreeksen van de verschillende boomsoorten. Alleen voor de douglas en fijnspar kon een (negatieve) trend worden vastgesteld.

Oorzaken

Als belangrijkste oorzaak voor de dit jaar geconstateerde vitaliteitsverbetering wordt genoemd het regenachtige en koele weer in de zomer. Dit heeft de vitaliteit na de droge jaren 1989-1992 gunstig beïnvloed. Afgezien van lokale aantastingen kwamen dit jaar geen belangrijke insectenplagen of schimmelaantastingen voor. Wel heeft in Noord-Brabant het voorkomen van zogenaamde "bandnecrose" enige invloed ge-

had op de vitaliteit van groveden.

Discussie

Het algemene niveau van de vitaliteit blijft nog steeds laag. Een verklaring hiervoor kan niet uit de huidige inventarisatie worden afgeleid. Op grond van onderzoek kan wel worden vastgesteld dat de luchtverontreiniging (via o.a. bodemverzuring, onevenwichtige voedingstoestand en verhoogde gevoeligheid voor stress), verdroging en de nawerking van de droge jaren 1989-1992 een belangrijke rol spelen.

Opvallend is overigens dat de bomen nog steeds goed groeien. Uit onderzoek is gebleken dat het bos beter groeit dan tot nu toe werd verondersteld. De toename van de stikstofvoorziening kan daaraan hebben bijgedragen. Uit onderzoek blijkt dat stikstof niet of nauwelijks meer een beperkende factor is voor de groei van het Nederlandse bos. Mede als gevolg van deze ruime stikstofvoorziening ontstaan wel weer andere problemen.

Opmerkelijk is dat de vitaliteit van douglas en fijnspar nog steeds terugloopt. Onder normale omstandigheden mag van douglas een duidelijke reactie op een be-

tere vochtvoorziening worden verwacht. Een verklaring voor het uitblijven van een reactie wordt vooral gezocht in de wanverhouding tussen stikstof en fosfor in de naalden, die vermoedelijk heeft geleid tot schade aan het wortelstelsel.

Fijnspar komt van oorsprong uit gebieden met een goede vochtvoorziening; een herstel na droge jaren treedt meestal ook vertraagd op. De voortzettende verslechtering van de fijnspar wordt daarom vooral geweten aan de nawerking van de droge jaren.

Hoe verder

Om meer inzicht te krijgen in de oorzaken van de veranderingen in de vitaliteit is in de loop van 1993 gewerkt aan het opzetten van een uitgebreider meetnet. De verwachting is dat in 1994/1995 een selectie van ca. 200 meetpunten uit de huidige inventarisatie kan worden onderzocht op bodemsamenstelling, vochtvoorziening, kwaliteit van het bodemvocht, voedingstoestand van de bomen en vegetatie.

Bron: Smits, T.F.C. en G. van Tol (eds.) 1993. De vitaliteit van het Nederlandse bos 11; Verslag van de landelijke inventarisatie 1993. Informatie- en KennisCentrum (LNV-NBLF), Wageningen, rapport nr. 2.

"PAARDEN KRACHT" voor de volgende werkzaamheden

- * bos uitsleep * surveillance
- * vacht hoefbehandeling * veedrijven
- * afrastering en reparaties

uitgevoerd door heel nederland
Info: P. Hermans

Eiment 8, 5408 BH Volkel, tel. 04132-72834

b.z.a. VUTTER (58 jaar)

Jachttoezicht en bewaking.

*Ook genegen om
werkzaamheden te verrichten.*

Brieven onder nr. AA47